

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

Za sedmero horami a za lesem
žil byl netvor s prapodivným účesem.
Plnovous měl žlutý, pejzy růžové.
Na temeni nes zrzavý kokrhel.

I když to byl netvor pěkně macatý,
měl mohutný ocas, ostré pařáty,
nevídaná nabroušená zubiska,
zblízka byl jen roztomilá opička.

Však se také lidem zdálky vyhýbal,
před světem se v tajné noře ukrýval,
o samotě ronil slzy potokem
nad zmařeným strašidelným životem.

Jednou v pátek, když se podzim rozhostil,
sebral netvor vlastní rozum do hrsti.
Uděřil se velmi silně do hrudi,
načež zahřměl, až celý les probudil:

„Kéž by se dál už pověra nenesla,
že má netvor kolem sebe pouštět strach!
Lidé mají v hlavách zmatek, že až hřích,
místo strachu budu radši budit smích!“

Ať jej viděl člověk, pískle, nebo had,
musel se pak zplna hrdla rozesmát.
Že to nuda ani za mák nebyla,
chuť k životu v netvoru se vzbudila!

Vysvětlivky: pejzy – dlouhé prameny vlasů před ušima; kokrhel – klobouk nebo rozčepýřený chomáč vlasů

(M. Strzalkowska, Netvor, upraveno)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Netvor vyjádřil přání, aby se přestala šířit jedna konkrétní pověra.
- B) Netvor vyjádřil obavu, že kvůli jedné pověře bude mít zakázáno strašit.
- C) Netvor byl smutný, když lidé odhalili jeho tajný úkryt za sedmero horami.
- D) Netvor byl rozzlobený, protože se mu lidé smáli kvůli jeho neobvyklému vzhledu.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o první sloce výchozího textu je pravdivé?

- A) První verš se rýmuje s veršem bezprostředně následujícím, oba tyto verše mají stejný počet slabik.
- B) První verš se rýmuje s veršem bezprostředně následujícím, tyto verše nemají stejný počet slabik.
- C) První verš se nerýmuje s veršem bezprostředně následujícím, oba tyto verše mají stejný počet slabik.
- D) První verš se nerýmuje s veršem bezprostředně následujícím, tyto verše nemají stejný počet slabik.

Zdůvodnění

První verš se rýmuje s veršem bezprostředně následujícím (*Za sedmero horami a za lesem / žil byl netvor s prapodivným účesem.*), oba tyto verše jsou jedenáctislabičné.

1 bod

3 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje slovo citově zabarvené?

- A) za sedmero horami
- B) udeřil se velmi silně
- C) nabroušená zubiska
- D) mají v hlavách zmatek

Zdůvodnění

Podstatné jméno *zubisko* je citově zabarvené: patří mezi jména zhrubělá, hanlivě označuje *zub*.

1 bod

4 Které z následujících souvětí je zapsáno pravopisně správně?

- A) Když jsem začal soukromě podnikat, štěstí při **mě** stálo.
- B) Když jsem začal **soukromně** podnikat, štěstí při **mě** stálo.
- C) Když jsem začal soukromě podnikat, štěstí při **mně** stálo.
- D) Když jsem začal **soukromně** podnikat, štěstí při **mně** stálo.

Zdůvodnění

- Zájmeno *já* je v souvětí užitó v 6. pádě, správný tvar je tedy *mně*.
 - Příslovce *soukromě* je příbuzné s přídavným jménem *soukromý*.
-

max. 2 body

5 Na každé vynechané místo (*****) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné podstatné jméno v náležitém tvaru.

- 5.1 Při online hodině jsem měl přednést referát o slavných vynálezech, bohužel se mi ale večer rozbil počítač. Naštěstí mi Jirka půjčil svůj notebook a tím mi vytrhl ***** z paty.
- 5.2 „Tomáš ještě není doma? Co když se vyboural?“ strachuje se babička. „Prosím tě, nemaluj ***** na zed’“ odpovídá děda, „určitě se jen někde zapovídal.“

Řešení

- 5.1 – tím mi vytrhl **trn** z paty
- 5.2 – nemaluj **čerta** na zed’

6 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (6.1–6.3) odpovídající souvětí (A–E).

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 6.1 Druhé sloveso v souvětí je jediné, které v tomto souvětí není užito v rozkazovacím způsobu. _____
- 6.2 Třetí sloveso v souvětí je jediné, které je v tomto souvětí užito v rozkazovacím způsobu. _____
- 6.3 Třetí sloveso v souvětí je jediné, které v tomto souvětí není užito v rozkazovacím způsobu. _____
- A) Napíšeme otevřený dopis a pošleme ho do novin, i když nám to zakazujete.
- B) Buď tak hodný a připrav konečně ten projekt, o kterém už rok jenom mluvíš.
- C) Až zapomenete na ten neúspěch a naberete nové síly, určitě to zkuste znovu.
- D) Dovol mi, ať ti vše nejdřív pořádně vysvětlím, a teprve pak mi řekni svůj názor.
- E) Opravdu mě naštveš, jestli mě neposlechneš a okamžitě nevypneš ten počítač.

Zdůvodnění

6.1 – D)

První sloveso (*dovol*) a třetí sloveso (*řekni*) jsou v souvětí užity v rozkazovacím způsobu, druhé sloveso (*vysvětlím*) je zde užito v oznamovacím způsobu.

6.2 – C)

První sloveso (*zapomenete*) a druhé sloveso (*naberete*) jsou v souvětí užity v oznamovacím způsobu, třetí sloveso (*zkuste*) je zde užito v rozkazovacím způsobu.

6.3 – B)

První sloveso (*buď*) a druhé sloveso (*připrav*) jsou v souvětí užity v rozkazovacím způsobu, třetí sloveso (*mluvíš*) je zde užito v oznamovacím způsobu.

Žádné z posuzovaných tvrzení neodpovídá ani souvětí A), ani souvětí E).

7 Ke každé z následujících podúloh (7.1 a 7.2) napište současné spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem.

(Současné slovo znamená slovo používané v dnešní době, nikoli zastaralé.)

- 7.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem HLAS a skloňuje se podle vzoru STAVENÍ.
- 7.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem ZAZPÍVAT a skloňuje se podle vzoru HRAD.

Řešení7.1 – např. **hlášení**7.2 – např. **předzpěv**

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 8–13

TEXT 1

Časně zrána, když se vesničané modlili u společného oltáře, proletěl nad rybářskou vesničkou sokol. Přiletěl zleva a to vůbec nebylo **dobré**. Theresa se dlouho rozhlížela po obloze, jestli bohové nepošlou zprava nějakou opravu. Neposlali.

Až do oběda se ale nic mimořádného nestalo, a tak Theresa na nepříznivé znamení zapoměla. Po poledni přišla **nenadálá** bouře, která do vsi přivedla velekněžku s jejími **průvodci**. Vesničané chtěli vzácné hosty uctít a obveselit. HRNČÍŘE Melanippa napadlo, že Nausika by mohla ukázat, jak přemetem přeskakuje divokou kozu. Když se o tom dozvěděla Theresa, zděsila se a zašeptala: „Svému osudu člověk nikdy nemůže uniknout.“ Pak se obrátila na Nausiku: „O ničem s těmi lidmi nemluv, nic jim neukazuj.“

Jenže vtom už za dívkou přišli kněží: „Prý umíš něco, co v Poseidonově kultu dokážou pouze vyvolení. Ukážeš nám to?“ Nausika ochotně přikývla.

Po hlavním chodu, který se skládal ze **silného** vývaru a pečeně, přivedl Melanippos divokou kozu. Nausika se rozběhla a bravurně se přenesla přes její hřbet. Všichni vesničané jí uznale zatleskali, přihlízející kněží však strnuli překvapením. „Kdo tě to naučil?“ zeptala se velekněžka. Nausika odpověděla, že to ona sama, že ji to baví.

„Čí je to děvče? Kde jsou její rodiče?“ rozhlédla se velekněžka po **přítomných**.

„Její rodiče už nežijí, paní. Odmala ji vychovává Theresa,“ řekl tiše RYBÁŘ Mesaulios.

„Tak odteď se o děvče postará náš kult,“ řekla velekněžka.

„Ale její matka mi ji před svou smrtí svěřila. Nemůžete mi ji vzít!“ zoufale vykřikla Theresa. K jejím nohám dopadlo několik zlatých plíšků a velká perla.

„To tvou ztrátu zmírní. Potřebujeme takové, jako je ona,“ nesmlouvavě pronesla velekněžka. Druhý den ještě před svítáním Nausika odjela s velekněžkou a celým jejím doprovodem do paláce Poseidona kultu.

Vysvětlivky: Poseidonův kult je společenství lidí, kteří uctívají boha Poseidona.

(I. Březinová, Nausika, dívka z Knossu, upraveno)

TEXT 2

Konatelská jména označují osoby, které vykonávají nějakou činnost spjatou se skutečností vyjádřenou podstatným jménem, z něhož bylo dané konatelské jméno utvořeno. Mezi jména konatelská patří například slovo *lesník* (tj. člověk, který se stará o *les*) nebo slovo *dramatik* (tj. člověk, který píše *dramata*).

(CZVV)

1 bod

8 Které z následujících tvrzení o dvou slovech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) Obě tato slova jsou jména konatelská.
- B) Pouze slovo *hrnčíř* je jméno konatelské.
- C) Pouze slovo *rybář* je jméno konatelské.
- D) Ani jedno z těchto slov není jméno konatelské.

Zdůvodnění

Podstatné jméno *hrnčíř* označuje osobu, která vyrábí nebo prodává *hrnce* a hliněné nádobí.
Podstatné jméno *rybář* označuje osobu, která loví *ryby*.

1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje pouze jedno zájmeno?

- A) o **ničem** s **těmi** lidmi nemluv
- B) **všichni** vesničané **jí** uznale zatleskali
- C) svému** osudu člověk nikdy nemůže uniknout
- D) **která** do vsi přivedla velekněžku s **jejími** průvodci

Řešení

Zájmena jsou v posuzovaných úsecích zapsána červeně.

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
10.1 Nausiku, která je sirotkem, již nějakou dobu vychovává Theresa.	☒	☐
10.2 Velekněžka a její průvodci strávili ve vesnici méně než 24 hodin.	☒	☐
10.3 Theresa se snažila velekněžku uplatit zlatem a perlou, aby Nausika mohla zůstat ve vesnici.	☐	☒
10.4 Dovednost přeskočit divokou kozu je charakteristickým znakem všech členů Poseidonova kultu.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

11 Kterou z následujících dvojic slov nelze v kontextu TEXTU 1 považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z TEXTU 1 a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) dobré – špatné
- B) nenadálá – očekávaná
- C) silného – slabého
- D) přítomných – minulých**

Zdůvodnění

Slovo *přítomných* označuje v textu osoby *nacházející se právě na tom místě, o kterém se mluví*. Slovo *minulý* má význam *časově uplynulý, přímo předcházející, předešlý*. V kontextu textu tedy danou dvojici slov za antonyma považovat nelze.

1 bod

12 Ve které z následujících možností je nepřímá řeč z úseku podtrženého v TEXTU 1 správně převedena do řeči přímé?

(Ve správném řešení musí být význam TEXTU 1 zachován.)

- A) „To já sama, baví ji to,“ odpověděla Nausika.
- B) „To ona sama, baví ji to,“ odpověděla Nausika.
- C) „To já sama, baví mě to,“ odpověděla Nausika.**
- D) „To ona sama, baví mě to,“ odpověděla Nausika.

Zdůvodnění

V úseku podtrženém v textu je prostřednictvím nepřímé řeči reprodukována odpověď na otázku, kterou Nausice položila velekněžka (*Kdo tě to naučil?*). Je zřejmé, že ve své odpovědi Nausika mluví pouze o sobě, nikoli o někom jiném, v její přímé řeči tedy musí být užity tvary osobního zájmena *já*.

max. 2 body

13 Rozhodněte o každém z následujících úseků TEXTU 1, zda se v něm vyskytuje příslovečné určení místa (A), nebo ne (N).

	A	N
13.1 proletěl nad rybářskou vesničkou sokol	☒	☐
13.2 jak přemetem přeskakuje divokou kozu	☐	☒
13.3 když se vesničané modlili u společného oltáře	☒	☐
13.4 jestli bohové nepošlou zprava nějakou opravu	☒	☐

Zdůvodnění

13.1 – Větný člen *nad vesničkou* závisí na slovese *proletěl* a vyjadřuje nějakou místní okolnost (**kde** proletěl?) → příslovečné určení místa.

13.2 – Větný člen *přemetem* závisí na slovese *přeskakuje* a vyjadřuje nějaký způsob (**jak, jakým způsobem** přeskakuje?) → příslovečné určení způsobu.

Větný člen *kozou* závisí na slovese *přeskakuje* a doplňuje sdělení (**koho, co** přeskakuje?) → předmět.

Větný člen *divokou* závisí na podstatném jménu *koza* a upřesňuje sdělení (**jakou** kozu?) → přívlastek shodný.

13.3 – Větný člen *u oltáře* závisí na slovese *modlili se* a vyjadřuje nějakou místní okolnost (**kde** se modlili?) → příslovečné určení místa.

13.4 – Větný člen *zprava* závisí na slovese *nepošlou* a vyjadřuje nějakou místní okolnost (**odkud** nepošlou opravu?) → příslovečné určení místa.

1 bod

14 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Kapky deště vytrvale bubnovaly na okenní tabule.
- B) Jeho neustálé dotazy mě připravily o drahocenný čas.
- C) Naše farma se od počátku zabývala hlavně rostlinnou výrobou.
- D) Ochránci přírody zachránili několik opuštěných **tulenních** mláďat.

Zdůvodnění

Od podstatných jmen označujících zvířata se tvoří přídavná jména pomocí přípony *-í* (např. *ryba* → *ryb-í*). Tímto způsobem je od slova *tuleň* odvozené slovo *tulení* (*tulen-í*).

15 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

A) Navíc můžu být v naší prádelně sám a to je někdy taky pěkné. Rád špinavé prádlo rozdělju – světlé, tmavé a něco mezi. Rád nastavuju prací programy.

B) Tam všechno rozdělíte a poskládáte do úhledných hromádek. Vyprané prádlo bývá nabitě statickou elektřinou a toho často využívám. Po celém těle si třeba rozvěsím ponožky.

C) Naklonila se, začala šhubavě tancovat po podlaze a nakonec explodovala. Všechno bylo mokré nebo špinavé. Poprvé od vysokoškolských let jsem sobotní večer musel trávit ve veřejné prádelně.

D) U nás doma mám praní prádla na starosti já. Mám tu práci rád. Mám při ní pocit dokončeného díla.

E) Líbí se mi, že nespahnou. Když mám vše hotovo, ovládne mě pocit dobře vykonané práce. Aspoň na okamžik je život čistounký a má smysl. Minulý týden se ale pračka porouchala. Nejspíš jsem do ní nacpal moc ručníků.

F) Těm totiž rozumím. Ještě jsem sice nepochopil novou televizi, ale s pračkou a sušičkou to umím. Ozve se signál, vytáhnete teplé, načechrané prádlo a odnesete ho do jídelny na stůl.

(R. Fulghum, *Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce, upraveno*)

15.1 _____

15.2 _____

15.3 _____

15.4 _____

15.5 _____

15.6 _____

Řešení

15.1 – D)

15.2 – A)

15.3 – F)

15.4 – B)

15.5 – E)

15.6 – C)

D) U nás doma mám praní prádla na starosti já. Mám tu práci rád. Mám při ní pocit dokončeného díla. **A)** Navíc můžu být v naší prádelně sám a to je někdy taky pěkné. Rád špinavé prádlo rozdělju – světlé, tmavé a něco mezi. Rád nastavuju prací programy.

F) Těm totiž rozumím. Ještě jsem sice nepochopil novou televizi, ale s pračkou a sušičkou to umím. Ozve se signál, vytáhnete teplé, načechrané prádlo a odnesete ho do jídelny na stůl. **B)** Tam všechno rozdělíte a poskládáte do úhledných hromádek. Vyprané prádlo bývá nabitě statickou elektřinou a toho často využívám. Po celém těle si třeba rozvěsím ponožky. **E)** Líbí se mi, že nespahnou. Když mám vše hotovo, ovládne mě pocit dobře

vykonané práce. Aspoň na okamžik je život čistounký a má smysl. Minulý týden se ale pračka porouchala. Nejspíš jsem do ní nacpal moc ručníků. **C)** Naklonila se, začala šhubavě tancovat po podlaze a nakonec explodovala. Všechno bylo mokré nebo špinavé. Poprvé od vysokoškolských let jsem sobotní večer musel trávit ve veřejné prádelně.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 16

TEXT 1

1. zpívám	6. nakresli
2. pouští	7. běhání
3. výstupech	8. zaječí
4. jez	9. křovím
5. mírným	10. mez

TEXT 2

Homonymie je náhodná shoda dvou různých slov, která stejně znějí, stejně se píší, ale mají odlišné, spolu nesouvisející významy. Homonymie se může týkat všech tvarů daných slov, např. *travička* je buď *žena, která zabíjí jedem*, nebo zdobněle *tráva* (v obou případech jde o podstatné jméno rodu ženského, které se skloňuje podle vzoru *žena*).

Pokud se homonymie týká pouze jednoho tvaru či několika málo tvarů dvou různých slov, hovoříme o **tvarové homonymii**. Příkladem tvarové homonymie je *pila*: je to buď tvar slovesa *pít*, nebo tvar podstatného jména označujícího *nástroj k řezání*.

(CZVV)

max. 3 body

16 Najděte v TEXTU 1 tři příklady tvarové homonymie a napište jejich čísla.

Posuzujte pouze tvary slov užitá v TEXTU 1. Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakékoli číslice či jakéhokoli slova, které nevyhovují zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení a zdůvodnění

2, 4, 8

- *pouští* je buď tvar slovesa *pouštět*, nebo tvar podstatného jména *poušť*
- *jez* je buď tvar slovesa *jíst*, nebo tvar podstatného jména *jez* označujícího *vodní stavbu napříč tokem*
- *zaječí* je buď tvar slovesa *zaječet*, nebo tvar přídavného jména *zaječí* označujícího něco *vlastní zajícům* nebo se *k zajícům nějak vztahující* (např. *zaječí tlapka*)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

Mýlil by se ten, kdo by si myslel, že zahrádkáři se svému koníčku věnují výhradně v jarních a letních měsících. Pěstitelům zeleniny se vyplatí zasít už v únoru semínka lilku nebo raného salátu. S blížícím se jarem **spozorní** milovníci květin, některé totiž rozkvétají už v průběhu března. Semena rostlin citlivých na jarní mrazíky se zpravidla vysévají do pařeniště.

Když se oteplí, máme možnost obdivovat, jak si mnozí lidé **ozdobyli** své terasy okrasnými truhlíky. Na slunná místa se hodí třeba muškáty, stinné kouty **oživí** splývavý břečťan. V červnu se vysévají pomněnky nebo macešky. Začátečníci by měli mít na paměti, že některým květinám alespoň zpočátku prospěje **zatemnění**. Když se léto chýlí ke konci, do vlhké půdy se sázejí cibulky bledulí, na podzim přicházejí na řadu šafrány.

(CZVV)

max. 4 body

17 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou v textu zapsána s pravopisnou chybou.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Zdůvodnění

- Sloveso *zpozornět* je odvozené předponou *z-* (*stát se pozorným*).
- Sloveso *ozdobit* má kořen *-zdob-* a příponovou část *-it*, nejde tedy o slovo příbuzné s vyjmenovaným slovem *být*.
- Sloveso *oživit* je v textu užito ve tvaru 3. osoby množného čísla budoucího času, náležitý tvar je v tomto případě *oživí*, a to bez ohledu na rod podmínky.
- Podstatné jméno *zatemnění* je odvozené od slovesa *zatemnit*, obě slova jsou příbuzná se slovem *temný*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 18–22

(1) Díky nálezům nástrojů, zbraní či soch toho o prastarém národu Sumerů víme poměrně dost. Zásadní poznatky jsme ale získali z jejich písemných dokumentů.

Nejstarší sumerské písemné památky, pocházející z doby kolem roku 3100 př. n. l., jsou zapsané pomocí piktografů (obrázkových znaků). Piktografické písmo, nejstarší známé písmo vůbec, je v principu poměrně jednoduché. Slova jsou vyjádřena znaky zobrazujícími příslušné předměty (například obrázek klasu označuje „obilí“). Tímto písmem lze vyjádřit i abstraktní pojem nebo děj: například obrázek hvězdy má nejen význam „hvězda“, ale také „nebe“ nebo „bůh“; obrázek nohy má kromě svého základního významu také význam „chodit“.

(2) Některé texty Sumerové vyrývali do kamene, zpravidla však psali na hliněné tabulky, hlína pro ně totiž byla dostupným materiálem a pro psaní byla vhodnější. Stačilo ji nabrat, navlhčit, vytvarovat do tabulky, pak seříznout rákos a tímto psacím náčiním začít psát. Když byl text napsán, na boční stranu hliněné tabulky se otiskl pečetní váleček (otisk měl funkci podpisu a zajistil alespoň částečnou ochranu před paděláním). Váleček Sumerové nosili zavěšený na krku: bohatý a vznešený člověk měl pečetní váleček zdobenější a z dražšího materiálu než člověk chudý.

(3) Piktografické písmo bylo vhodné pro záznam *****. Z piktografů se proto postupně vyvinulo klínové písmo, kterým bylo možné zapisovat i složité texty. Počet dochovaných sumerských dokumentů, které jsou zapsány klínovým písmem, se odhaduje na statisíce. Tyto texty nejsou lehkým čtením ani pro odborníky, dodnes jich proto bylo rozluštno něco přes padesát tisíc. Výzkumnou práci ovlivňuje také fakt, že řada textů je značně poškozena.

(V. Zamarovský, Na počátku byl Sumer, upraveno)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Na rozdíl od obrázku hvězdy má sumerský piktograf zobrazující nohu jediný význam.	☐	☒
18.2 Nejstarší písemné památky, které vytvořili Sumerové, vznikly před více než pěti tisíci lety.	☒	☐
18.3 Na vytvarování hlíny do podoby tabulek, které byly určeny pro záznam textů, Sumerové používali seříznutý rákos.	☐	☒
18.4 Odborníci už rozluštili více než polovinu všech dochovaných sumerských dokumentů, které jsou zapsány klínovým písmem.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

19 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Slovo *příslušný* je v textu užito ve významu *mající právo něco udělat, oprávněný*.
- B) Slovo *dostupný* je v textu užito ve významu *takový, jež lze opatřit*.
- C) Slovo *bohatý* je v textu užito ve významu *vyskytující se ve velkém množství, hojný*.
- D) Slovo *lehký* je v textu užito ve významu *takový, jenž má malou hmotnost*.

Zdůvodnění

- Slovo *příslušný* je v textu užito ve významu *odpovídající, náležitý*.
- Slovo *bohatý* je v textu užito ve významu *mající velký majetek, zámožný*.
- Slovo *lehký* je v textu užito ve významu *málo namáhavý, snadný*.

1 bod

20 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

- A) Z výchozího textu vyplývá, že žádné známé písmo není starší než písmo piktografické.
- B) Výchozí text popírá informaci, že žádné známé písmo není starší než písmo piktografické.
- C) Z výchozího textu vyplývá, že piktografické písmo je jednodušší než nejstarší známé písmo.
- D) Výchozí text popírá informaci, že piktografické písmo je jednodušší než nejstarší známé písmo.

Zdůvodnění

Pravdivost možnosti A) dokládá následující úsek výchozího textu: *Piktografické písmo, nejstarší známé písmo vůbec, je v principu poměrně jednoduché.*

1 bod

21 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) jednoduchých textů, včetně komplikovaných
- B) nejen jednoduchých, ale i komplikovaných textů
- C) ani jednoduchých, ani těch komplikovanějších textů
- D) jednoduchých textů, nikoli však těch komplikovanějších

Zdůvodnění

Z výchozího textu vyplývá, že Sumerové piktografické písmo používali k záznamu textů. Bezprostředně za vynechaným místem se píše, že z piktografického písma se vyvinulo písmo klínové a teprve tímto písmem bylo možné zapisovat složité texty. Je tedy zřejmé, že piktografickým písmem bylo možné zaznamenat pouze texty jednoduché.

max. 3 body

22 Vypište z druhé části výchozího textu tři víceslabičná neohebná slova.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

zpravidla, totiž, alespoň

max. 2 body

23 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
23.1 Učitele příjemně překvapilo, že si děti poradily se zadanými úlohami úplně samy.	☒	☐
23.2 Fotbalové týmy nastoupily k zápasu, který byl klíčový zejména pro francouzské hráče.	☒	☐
23.3 Svými častými připomínkami mi tak stěžoval práci, že jsem požádal o přeřazení na jinou pozici.	☐	☒
23.4 K vyřešení tohoto složitého případu značně přispěly výsledky dvou svědků, kteří se přihlásili na poslední chvíli.	☒	☐

Zdůvodnění

Sloveso *ztěžovat* má význam *znesnadňovat, ztížit* a píše se s předponou *z-*. Jiné je sloveso *stěžovat si*, které má význam *projevovat slovy nespokojenost, podávat stížnost* a píše se s předponou *s-*.

max. 2 body

24 Vypište z každé z následujících vět (24.1 a 24.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

- 24.1 Marcelin nápad přerušit studium a odjet pracovat do zahraničí její otec kupodivu přijal s nadšením.
- 24.2 Po ukončení tréninku byly časy jednotlivých sportovců a součty jejich tref do terče odeslány ke zpracování.

Řešení

24.1

podmět:	otec
přísudek:	přijal

24.2

podmět:	časy (a) součty
přísudek:	byly odeslány

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

(1) Černá skříňka, jeden z klíčových vynálezů v letecké dopravě, podává svědectví o příčině havárie letadla. Aby bylo možné skříňku co nejnáze najít, je dnes toto zařízení zářivě oranžové. Proč se jí tedy stále říká černá? Jedno z možných ***** nabízí předchůdce černých skříňek. Kdysi se totiž údaje o letu zaznamenávaly na fotografický film, který musel být uschován v temné krabici.

(2) První přístroj podobný dnešním černým skříňkám vynalezl David Warren, a to před více než šedesáti lety. Jeho vynález zásadně zlepšil práci vyšetřovatelů leteckých neštěstí, kteří předtím jen obtížně odhadovali, zda havárie letadla byla zapříčiněna špatným počasím, chybou pilotů, či mechanickou poruchou. Warrenův přístroj, kvůli svému vzhledu přezdívaný červené vejce, dokázal nahrávat nejen údaje o letu, ale i všechny zvuky v pilotní kabině. Užitečné zařízení se nejprve instalovalo do britských letadel, během několika let se pak rozšířilo po celém světě.

Dnes je každé dopravní letadlo vybaveno ***** černými skříňkami, v budoucnu však tyto přístroje možná nebudou potřeba. Informace by se totiž mohly během letu posílat na zem přes satelity.

(www.lidovky.cz, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Trvalo několik let, než Britové dovolili jiným zemím používat Warrenův přístroj.	☐	☒
25.2 Přístroj přezdívaný červené vejce dokázal zaznamenat i to, co někdo nahlas řekl v pilotní kabině.	☒	☐
25.3 Díky Warrenovu vynálezu se snížil počet leteckých nehod, které byly způsobeny nepříznivými povětrnostními podmínkami.	☐	☒
25.4 Protože by se černý přístroj obtížně hledal v troskách letadla, původní barvu černé skříňky je před každým odletem nutné přetřít barvou oranžovou.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Na každé ze dvou vynechaných míst (*****) ve výchozím textu patří jedno slovo v náležitém spisovném tvaru. Ve které z následujících možností jsou uvedena obě tato slova?

- A) vysvětlení – dvěma
- B) vysvětlení – dvěma
- C) vysvětlení – dvěma
- D) vysvětlení – dvěma

Zdůvodnění

Podstatné jméno *vysvětlení* je v textu užito v 2. pádě množného čísla, náležitým spisovným tvarem je tedy *vysvětlení*.

Číslovka *dva* je v textu užita v 7. pádě, náležitým spisovným tvarem je tedy *dvěma*.

27 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

- A) V textu jsou podtržena dvě souvětí.
 B) V textu jsou podtrženy dvě věty jednoduché.
 C) V první části textu je podtržena věta jednoduchá, v druhé části textu je podtrženo souvětí.
 D) V první části textu je podtrženo souvětí, v druhé části textu je podtržena věta jednoduchá.

Zdůvodnění

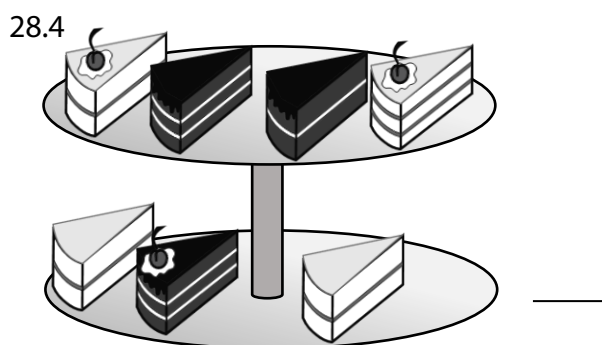
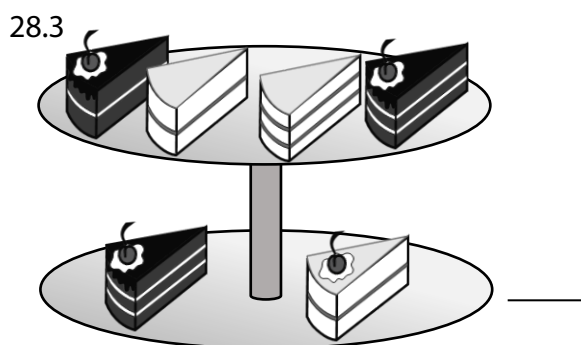
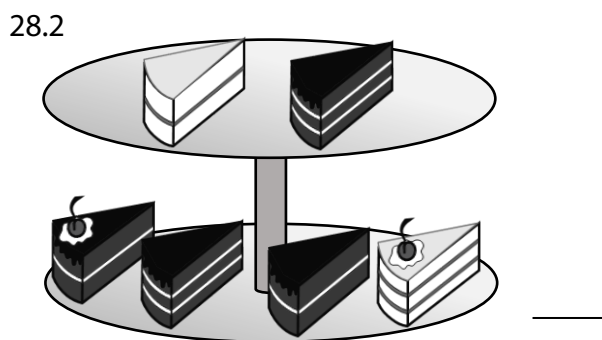
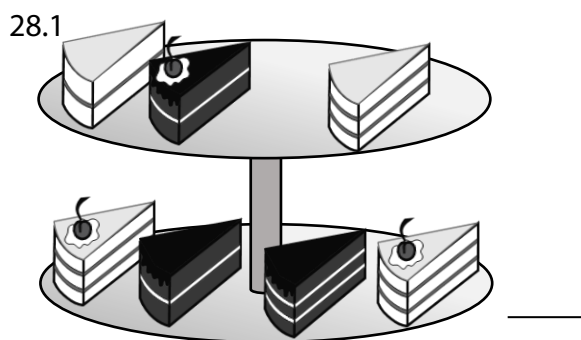
Větný celek podtržený v první části textu obsahuje pouze jedno sloveso v určitém tvaru (*podává*) → věta jednoduchá.

Větný celek podtržený v druhé části textu obsahuje pouze jedno sloveso v určitém tvaru (*vynalezl*) → věta jednoduchá.

max. 4 body

28 Přiřadte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

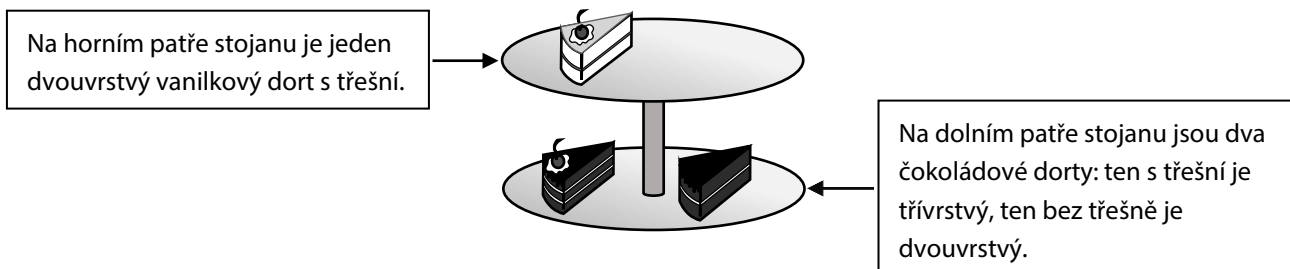
(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- A) V celém stojanu je sudý počet vanilkových dortů. Na horním patře stojanu je alespoň jeden dort s třešní. Třívrstvých dortů není ve stojanu víc než dortů dvouvrstvých.
 B) Na horním patře stojanu je sudý počet dortů. V celém stojanu je dvouvrstvých dortů stejně jako dortů třívrstvých. Čokoládových dortů není ve stojanu víc než dortů vanilkových.
 C) Na dolním patře stojanu je sudý počet dortů. Méně než polovina ze všech dortů ve stojanu je s třešní. Třívrstvých dortů není ve stojanu stejně jako dortů dvouvrstvých.
 D) Na horním patře stojanu je alespoň jeden dort s třešní. V celém stojanu je čokoládových dortů méně než dortů vanilkových. Dvouvrstvých dortů je ve stojanu stejně jako dortů třívrstvých.

- E) V celém stojanu je lichý počet dvouvrstvých dortů. Vanilkových dortů není ve stojanu víc než dortů čokoládových. Méně než polovina ze všech dortů ve stojanu je s třešní.
- F) V celém stojanu je lichý počet čokoládových dortů. Víc než polovina ze všech dortů ve stojanu je bez třešně. Na dolním patře stojanu je třívrstvých dortů stejně jako dortů dvouvrstvých.

Vysvětlivky:

Řešení

28.1 – C)

28.2 – E)

28.3 – B)

28.4 – A)

Žádný z uvedených obrázků neodpovídá ani popisu D), ani popisu F).